

Johann Affelmann

**Descriptio Viva Duorum Testium Apocalypticorum C. XI. sub tyrannide
AntiChristiana Veritatis patrociniū suscipientium ...**

[Rostochii]: Sax, [1612]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737576030>

Druck Freier Zugang

Rede des.

F. Affelmann / 6

R. U. theol. 1612.

1./

Descriptio Viva
DUORUM
TESTIUM APOCA-
LYPTICORUM c. xi. sub tyrannide
AntiChristiana Veritatis patrocinium
suscipientium.

{ *Loco, quo concionando testantur, qui Ecclesia,*
Tempore, quamdiu testaturi, Diebus Tribus; jam forte ex
fortis initium, quibus in urbe Magna passim trucidantur,
finis vero latè resurrecturi
Hostibus, quibus cum pugnaturi
Amicis, quib. testaturi perhibentur, alijsq; circumstan-
tijs depinguntur, quæ de illis afferuntur.

In solatium pressa Ecclesia nunc tristi
sub cruce gementis, olim delineata.

JOHANNÉ AFFELMANNO
Susacense Westphalo quondam Theol.
Rostochiensē.

Ex Officina Typographica M. A. RITZ
S. A. I. O. N. I. S.

1672.

Delcriptio Vitis
DUORUM
TESTIUM APOCA-
LYPTICORUM. xi. sub tyrannide
Antichristiana Veritatis patrocinium
insoligium.

In solennem pressa Ecclesie nostrae
sub cruce signata, olim deli. nra.
JOHANNES AFFELMANN
Studente Westphalo quondam Theol.
Rostochensis.

In Officina Typographica M. J. J. J.
1712

SACRO SANCTÆ THEOLOGIAE STUDIO

SIS IN ACADEMIA
ROSTOCHIENSI

Salutem per CHRISTUM.

DIFFICILIS est, & maximè memorabilis locus, tot Sacramentorum, quot verborum, ut cum Hieronymo dicam, Epist. ad Paulin. de duobus TESTIBUS, divinitus tempore Antichristi excitandis, qui extat cap. 11. Apoc. & clangore tubæ sexti Angeli finit. arduam pensandi materiam præbens, quidnam per duos illos TESTES sibi voluerit Theologus: quanam ipsis tribuantur Elegia: quodnam eorum officium: quid successus indicetur: quidnam exitus, & quàm ille admirabilis, de multis nos admonens, quæ sævunt; his ferè, immo verè conclamatis temporibus, quibus Bestia illa Romulea, ferox illa, novos resumit Spiritus, novas recolligit vires, nil nisi necem Testium, Hyperionis ad instar (de quo Pausanias in Atticis) spirans, nihil aliud, ceu turgens Catoblepas (de quo Plinius lib. 8. cap. 21.) respiciens, attentè considerari, imiq; infixæ medullis hæere debent, ut inter tam gravia certamina, quæ imminet, consistere, & decurso fortiter adeoq; & feliciter nostro curriculo, beati divinis illis & perennibus honoribus, in regno cælorum perfrui queamus. Ex primo quidem de duobus Testibus, varia à varijs, nodi nodis cumulantur, dum quid per eos intelligendum veniat, disquisitum eunt. Ad duo certa individua confugiunt hoc seculo Iesuvita, pertinacissimè homo CARLINALIS Robert. Bellarm. lib. 3. de Poncif Rom. c. 6. & ex eo, novellus quidam Bombomachiles Casparus Schoppius, utroq; acerrimè pugnante, notari hic Enochum & Eliam Thesbitem, qui in Paradiso, eoq; terrestri, adhuc vivant, & ad hoc vivant, ut ad plagas nostras cum Antichristo redeant, ei venienti, ulterò citroq; cælum inter & terram cursitantes, se apponant. Robertus etiam eorūq; vesaniæ delabatur, ut pro articulo fidei Helix & Henochi reditum pugnam cum Antichristo, eorūq; mortem

habeat, sententiam contrariam proclamās vel heresin, vel errorem heresi pro-
 ximum. Stolidē magis an solidē, mox videbimus. *Ubi* non dissiteor antiquiores
 nonnullos Patres, somnijs quibusdam præoccupatos, morbide huius causse, Iesu-
 viticæ dico opinionis, exstitisse patronos, quo sensu Bellarminus citat Origenem,
 Ireneum, Epiphanium, Augustin, Tertullianum, Hilarium, Lactantium, sed can-
 dore omni seposito, ut vel auctores istos Iesuvitæ nō lectos, vel nō intellectos, cer-
 tum sit: verius dixerim, ejus classis ductores, vel ex parte; quorsum refero Chry-
 sostomum in c. 17. Mat. vel ex toto; quorsum Gregorium lib. 14. c. 11. vel 12. l. 9.
 c. 4. moral. Damascenum lib. 4. c. 28. Richardum, Aretham sup. Apocal. &
 Andream Casariensem Episcopum. Hieronymus sibi non constat, quem tamen
 alicubi fidei hunc articulum Bellarminianum Iudaismi & hæreticismi titulo
 dignari, meritō notandum est, Epist. ad Marcell. de 5. quaest. 3. Aliavero tem-
 porum, sub quibus Sancti isti viri florueri, fuit conditio, quibus liber ille Apo-
 cal adhuc obfignatus, homo peccati nondum revelatus fuit, ut Canon in obscu-
 ris Prophetijs sit hætenus certissimus: Nusquam eas satis intelligi posse, usq;
 dum compleantur. *Ubi* illud inprimis mirum videtur, cur Enochi collum jugo
 restium subdiderint, Moysen exemerint, judicio multis modis absurdo, quod Hi-
 larius animadvertens in Matt. c. 20. hos duos testes, Moysen & Eliam nominat.
 Porro: edisserant isti, qui præcisē de duobus tantum individuis, quibuscunq; et-
 iam, apostolum loqui existimant; edisserant, quo tandem modo horum hominum
 cada veribus applicari vel possit, vel debeat. Ea jacere in plateis urbis magnæ?
 Quot n. plateas duo replebunt corpora: idq; in urbe hac Magna? edisserant, quā
 ratione de duorum hominum cada veribus pronuncietur, ea à tribubus, popu-
 lis, linguis & nationibus spectari, idq; intra unius urbis mania? quin, & hoc:
 quid faciendum sit de numero ternario Apoc 14. v. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. ? Vos verò
 Tarpeij Idoli, Pompifici istius Romani, eriarij lebusitæ, quos per Franciscum Kie-
 beram vestrum Hispanum in præf. sub Apoc. & F. Sixtum lib. 7. Biblioth. es-
 futire non puduit, Evangelicos Doctores Apocalypsin aversari; exponite nobis,
 quomodo ad personas Eliæ & Henochi ista quadrent, quod v. 1. c. 11. stes amicti di-
 cuntur saccæ, qui vestitus quomodo sanctis cælicolis conveniat, oppidū scire de-
 sideramus: quomodo istos æternitatis Candidatos, Bestia vincet & occidet, ut
 corpora eorum jaceant in plateis, quorum corpora sunt cæcæ & n. impassibilia,
 nulli amplius tormento, nullis erumnis, nedum morti obnoxia Sap. 3. v. 1. 1. Cor.
 15. Heb. 1. v. 5. Apoc. 21. v. 27. *Ut* taceam alia, cum literali vestro, secundū quod
 omnia accipitis sigmento, duco vos ad absurdū. Unus & idem ponitur terminus
 sūm regni Antichristiani, tūm prædicationis duorū testiū: menses scil. 48. si ve
 dies

dies 1260. v. 2. & 3. quibus finis mundi finis futurus est: adeste nunc Sicut cum
 figmento vestro, & parata nobis erit conclusio: esse hos duos testes ab Antichristo
 post mortē Antichristi interficiendos, quia ad finem mundi usq; predicabant.
 Absurdum. vñ aliud: Si cadavera illorum jacebunt in plateis civitatis magnæ,
 diebus iribus & dimidio, sequitur post finē mundi, consumptis omnib; elementis,
 superstitem adhuc fore civitatem illam magnā, sive Roma ea sit. sive Hierosoly-
 ma. Henochum item & Eliam diebus tribus cum dimidio POST novissimum diem
 resurrecturos: & sic novissimum diem non fore novissimum. Nulla ergo hæc de
 reditu Henochi & Eliæ ex nostra Apocalypsi probatio, quod adeo certū, ut ante
 ducentos annos ab Anonymo Pontificio super Apocalypsin scriptus commentari-
 us habeat: expositionem banc esse **SUPERFICIALITER TEXTUM MIN-**
SPICIENTIS M. Loca scripturæ tria quæ allegat præter Apocalypseos ver-
 ba, Bellarminus, de ijs erit ut videamus aliās: in quibus explicandis si ipsosmes
 Pontificios, auctores satis celebres, Ariem Montanum super Malach. Episcopū
 Fansenium in Ecclesiast. Ioannem Ferum in cap. 11. Matt. pag. 87. secutus fu-
 isset manu ductores, excusū ignorantia squamis, eripudiaret felicius. Quan-
 quam nec ipse Bellarminus de fidei suæ articulo plane certus sit. Quorsum enim
 particula FORTE, quæ causam hanc tuetur? quæ nobis quidem in rebus Theolo-
 gicis, fidei præsertim articulis, videtur intolerabilis. Pariter, quemadmodum
 responsurus palmario nostro contra Transcreationem fundamento, quam ipsam
 Bernhardinus de Senis sermon. 54. art. 2. cap. 1. litera. n. 6. unam esse ait de
 præcipuis veritatibus fidei, titubatur, & istud: **DICI POTEST**, non semel causæ
 suæ præterdit medicamen. Adeo oportebat in articulis fidei animi esse an-
 cipiti? Iebusitica interpretatione explosā, videamus de alijs, ijsq; non absurdis,
 qualis nobis est, Nicolai de Lyra, per duos testes, Silverium & Mennam intelli-
 gentis (qui constanter steterunt, contra hæresis Eutychianæ fautores, veritatem
 defendendo, inter quos Silverius veste Papali spoliatus & Monachali indutus
 fuerat) sed non plane incongruis & alienis. Augustinus, ut notæ ipsi tribuæ o-
 stendunt hom. 8. cum sequace Bedæ & magno quodam nostri ævi Theologo (D.
 P. N.) per duos testes duos veteris Novig; instrumenti codices intelligit. Piē.
 neq; n. ista fidei articulis repugnant, & textus verba singula ad hunc sensum
 πρὸς ἀποκάλυψιν (quo hæc accipienda v. 8. docet) non ineptè applicari possunt. Fac
 periculum. Scripturæ dicuntur amictæ saccis, togā sordidā v. 3. quomodo & c.
 8. v. 11. tertia pars fluminum & fontium absinthio infecta legitur, ob simplicem
 earū puritatem corruptā, ex invalescente Pontificū ambitione, quā sacrum, ut
 turpiter negligi & posthaberi ceperint. Non obtundā vos prolatis in scripturam

sacram ab ejus farina hominibus, sexcentis blasphemijs suo loco averruncandis:
 quales in primis effutivis impurum istud os Cardinalis Peronij libro: de insuffi-
 cientia Scripturæ sanctæ. Hæc certe una ratio est, cur hodie jesucidarum
 colluvies omne acumen, & ingenij robur, in articulo de Ecclesia Romana ejusq;
 præminentiam conferat, quod nimirum scripturæ sacræ dignitas colliqueat,
 & bestia de abyssio hisce duobus testibus prædomineatur, eosq; temporis progressu
 omni auctoritate, tanquam vitâ spoliatos, (quam ad rem Censura generalis,
 Venerijs excusa prodijt anno 1562.) in Spiritualis Sodomæ plateas abiciat.
 Quid & anne hoc est saccis induere scripturam, corruptissimos pro eâ nobis tex-
 tus obrudendo: ejusmodi sunt: Evertere domum pro evertere Luc. 15. v. 8.
 ad inventiendum denarium, & illud de Ioanne dictum, Sic eum volo manere do-
 nec veniam, pro Si, Ioan. 2. v. 22. 23. ubi non solum mendum sed & mendacium
 nobis ista versio reliquit. Solecismorum & barbarismorum Sicula mensis est in
 versione Bibliorum Pontificiâ, à quibus Hieronymus, quem auctorem versionis
 comminiscuntur, fuit alienissimus. Neq; est, ut excipias, nos de quovis mendoso
 Latine editionis codice loqui, quando eum tantum intelligimus, qui in Conci-
 lio Tridentino productus & receptus est. Non me fugit, saccos hos removere
 velle Albericum Gentilem Ictum Anglicanum, quum contra B. D. Agidium
 Hunnium mordicus defendit, extare locutionis exempla similia in probatæ no-
 tæ auctoribus, cui tamen contradicunt uno ore Iesuitæ. Et dic sodes ut tace-
 am alia, num latine dicatur, quod Matth. 17. v. 19. legitur: Quare nos non potu-
 imus eijcere illum sc. demonium, pro illud? quod Ioan. 7. v. 12. Murmur erat
 multus, pro multum? quod Ioan. 14. v. 12. Majora horum faciet, pro majora
 his? Quid verò sibi istud vult, quod Act. 8. v. 2. extat: Curaverunt autem Ste-
 phanum viri Timorati? ubi hæc vox extat, Alberice, in ullo aliquo latinis
 dictatore? ubi in priscis estis, ad quos tu provocas Pacuvio, Nevio, Ennio, Virru-
 vio, Petronio, Apuljo? in veteri Test. itidem loca non desunt. De quibus suo lo-
 co disputando inquiremus. Porro eodem modo cetera textus membra non in-
 commodè ad Nomenclaturam sacram explicari & applicari queunt. Istud an-
 noto: per duos hos testes Verus & N. Testamentum Auctoritate Pontificiâ
 quoq; intelligi, cum idem in ipsa Romane Missæ celebratione hebeatur, uti pro-
 voco ad expositionem Missæ additam Ordini Romano, editionis adornatæ à G.
 Cassandro, quod Iesuitas istos, qui de Helia & Henoch jam ante S. explicabāt,
 observare pervelim. Aplectantur autem hanc duorum testium explicationem,
 qui volent, piam magis quam solidam. Porius cum Serenissimo Rege Angliæ
 IACOBO, alijsq; Clarissimis Theologis verba hæc de fidelibus & sinceris
 Docto-

Doctoribus à Deo ad testandum excitatis & vocatis intelligemus, ijs scilicet, qui Antichristi tempore pro veritate pugnaturi, & quicquid propter eam peressuri sint. Causa me movet triplex 1. quia Epitheron testium cordatis Ecclesie, Doctoribus, ut Stylo Scripturæ alibi Iob. 15. Act. 1. & 2. 2. Tim. 1. sic & in ipsa Apocalypsi (ad cuius Phrasin potissimum respicimus cap. 1 & 17 tribuitur. 2. quia testes ut loquentes personæ, præcones, vindictam exercentes, miracula edentes, morientes & resurgentes introducuntur. 3. quia commodius singula membra ad personas testantes referri posse non dubitamus. Cur autem, cum Doctores verbi, & quidem omnes ijs, qui tempore Antichristi veritatem orthodoxam asseruerunt & asserturi sunt, intelligantur, duo tamen tantum introducamur inferius suo loco exponam.

His duobus Testibus, D. A. B. O. inquit Dominus. Quidnam vero? Plurimæ, interpreses subaudiuntur, illam sanctam civitatem, vel illud templum de quo v. 2. dictum fuerat. Quidni intelligamus nos, magnitudinem animi sapientiam, virtutem, & dona ad functionem Propheticam necessaria? Vide Matth. 10. v. 19. Hinc Primasius & Haimo. ad verbum textum ita legunt: Et dabo duobus testibus meis, quod Prophetabunt, vel, ut Prophetent, quanquam D. Lutherus in accusativo legat, dabo duos testes meos.

De his testibus enunciatum primo: quod Prophetabunt diebus 1260. Ad quorum verborum sensum ut aspiremus, conferenda erunt verba præcedentia, quæ nonnulli ad hoc caput undecimum referunt, D. Lutherus autem ab eo sequestrat, & sapienti consilio in versione Germanicâ cum præcedente conjungit. Iubetur ibi Iohannes metiri calamo simili virgæ templum Dei & altare & adorantes in eo, atrium autem templi interius prohibetur metiri. Per calamum, sunt qui Antichristi traditiones intelligant, quia hæc instar calami intus cavi & fragilissimi, ita imbecilles sunt, ut ijs tuto inniti minime possimus. Alij per calamum similem virgæ, operam fidelis Magnatis cujusdam in mensurando templo accipiunt: quia & δδ & Sceptrum significet & fasces, quos Reges in manibus gerunt, malim tamen, calamum vel virgam, licet Tossanus istud rideat, in Apoc. pag. 801. accipere pro virgâ canone, normâ scripturæ sacræ. Hæc enim virga vocatur Psal. 23. v. 4. 45. v. 5. 110. v. 2. idg, ut magnâ Emphasi vox Hebræa exprimit, virga gubernatrix, & juxta Nazianzenum, Scipio vim fulcendi habens. Confer Chrysost. in 2. Cor. 7. homil. 13. ut impudentiam, immane quantum enormi! Bellarminus Pompici Optimus Max. lib. 4. de verbo Dei cap. 11. scribat, Scripturæ finem proprium non esse, ut sit Regula fidei. Hæc virga jubet Dominus ut Iohannes metiatur templum Dei non Hierosolymitanum illud,

illud, quomodo delirat Iunius in Apoc. pag. 1334. quia hoc eo tempore, quo Io-
 annes hanc visionem vidit, eversum fuit, sed Ecclesiam phrasi scripturæ 1. Cor.
 3. v. 17. 2. Cor. 6. v. 16 utq; metiatur altare, hoc est, interpretibus pleriq; expli-
 cantibus, cultum qui in arâ Deo exhibetur. Nos per altare ipsum Christum in-
 telligimus, Heb. 13. v. 10. Ipse est Sacerdos, per quem sumus reconciliati: Sacri-
 cium quo reconciliati: altare in quo reconciliati: Deus cui reconciliati. Hic
 mensuratur rectè, cum rectè in verbo traditur. Tum iubetur, ut metiatur ad-
 orantes in eo. Linquimus istos, qui sic accipiunt, quasi Ecclesia vera metienda,
 juxta fidei sublimitatem, spei longitudinem, charitatis latitudinem, & humili-
 tatis profunditatem. Et sic sentimus, Mensuratione hac Dominum ostendere
 voluisse, quod ut omnia; ita & Ecclesiast: in mensura, pondere & numero ordi-
 nari Sap. 11. v. 22. immò non perituram in totum, Ecclesiam, ut ut AntiChri-
 stus tumultuaretur, sed super futuram, eamq; agnosciposse & debere per Scriptu-
 ræ calamam. In prægōdō notandum, suspectam esse lectionem græcorum Codi-
 cum, qui manibus teruntur: Sic enim habent: ἐδόξην μοι κάλαμ· οἱ μὲν
 ἔαβδω λέγων: quasi locutus fuisset calamus, quod absurdum. Rectius legit e-
 ditio Complutensis, in quâ hæc verba addita sunt: καὶ εἰρήκει ὁ ἄγγελος· λέ-
 γων: Et stabat Angelus dicens. Nam & alibi, similiter in re, Angelus creatus ad-
 fuisse narratur Ezech. 40. v. 3. Apoc. 21. v. 15. quanquam hoc loco creatus Angelus
 intelligi non possit, sed Christus ipse, quia testes veritatis, testes angeli vocantur
 v. 3. quos sit daturus, id quod Christi elogium in solidum esse, ex Eph. 4. doce-
 mur. Sed pergamus. Atrium, inquit Angelus, quod intra templum est (ἐσω θεν)
 eijce foras, & ne metiaris illud. Sic enim lego, licet cum plures, Andreas, Are-
 thas, editio Complutensis, interpretes Anonymus, Tossanus super Apoc. pag. 801.
 Glaserus in plaga Regia pag. 60. Eglinus super Apoc. pag. 261. Beza, Piscator,
 Iunius, legere malint: Atrium quod extra est (ἐξω θεν) a quibus vel eo nomine
 discedo, quia commodius quod est intra, quam quod jam est extra, foras eijci
 adfirmatur. Immo quorsum atrium quod jam esset extra templum, eijceretur
 foras? Quæres: Quid ergo atrium interius? quid ejus ejectio? Non desunt ma-
 gni nominis viri, qui Atrium interius, de verè fidelibus, de verâ Ecclesiâ, inter-
 pretantur, quam aptè, ipsi viderint. Sunt qui designari volunt hypocritas, qui
 in medio sepe templi. Raphael Eglinus in Apoc. pag. 262. ipsos Iudeos intelli-
 git, qui ad tempus quasi ejecti, ante Christi adventum ad iudicium, plenâ pleni-
 tudine ad Christum convertendi. Ubi sic sentio: Omnino sub finem mundi Iu-
 deos maximâ copia ad Christum adhuc esse convertendos, cui sententiæ jam
 olim S. Patres subscribere, Origenes, Chrysostomus, Hilarius, Augustinus, Am-
 brosius

brosius & Hieronymus Oracula clara sunt. Esa. 27. v. 9. & 29. v. 26. Rom. 11. v. 25.
 quæ nec eludi nec elidi poterunt, de quibus, adversus aliorum exceptiones alibi.
 Num autem hoc loco Apoc. idem innuatur, cum scopo id repugnet, non adfirma-
 rim. Existimo potius Apoc. 7. Ioanni revelatam fuisse hanc sub extremis tempo-
 ribus Iudeorum conversionem, quando quatuor Angeli, hoc est, mali Spiritus,
 eorumq; organa prohibentur nocere terræ & mari, donec obsignentur Centum
 quadraginta quatuor millia servorum Dei (numerus certus pro incerto, eoque
 maximo) in frontibus suis, ex omnibus tribubus filiorum Israel, ex tribu Juda
 12000. & ex reliquis tribubus totidem. Quod oraculum ad literam de Iudeo-
 rum instanti conversione intelligo. Excipies: Israelitarum quidem ibi fieri
 mentionem, sed spiritualium, hoc est, fidelium, etiam gentilium. Ego contra:
 ubi Israelitæ fideles, discernuntur à fidelibus gentibus, ibi promiscuè Israelita-
 rum nomine non intelliguntur omnes fideles, & sic nec inclusivè gentes. At ad-
 ducto ex Apoc. 7. oraculo sic discernuntur Israelitæ signati in frontibus, à si-
 gnatis gentibus, populis & linguis reliquis v. 9. Ergo. Sed hæc in transcurso.
 De ipsa re sic sentio: Olim atrium templi interius, fuit area Sacerdotum, re-
 præsentans Ecclesiæ ministros, quibus administratio Evangelij & Sacramento-
 rum fuit demandata. In Papatu tale atrium, nil aliud, quam colluvies Sacrifi-
 colorum, Missificorum, libidinosorum Flaminum & Monachorum. Hoc atrium
 non vult Dominus mensurari, hoc est, Calculo Scripturarum approbati, neque
 ad illud homines calamo seu verbo vocari, sed Excommunicatione Clero Roma-
 no universopassivè denunciatà eijci, à communione Exhereditari, seu errori-
 bus Antichristianis feditimè inquinatum. Eijci dico, quâ voce maxime empha-
 ticâ quæ de Extorribus Cananeu & Amorrbæis Exod. 33. v. 2. c. 34. v. 11. Levit.
 18. v. 24. de derisoribus Pro. 22 ver. 10. de Abiathare 1. Reg. 2. ver. 27. usurparur,
 (Conf. Matth. 22. v. 13.) Spiritui S. uti placuit. Quorsum ergo excommunicatio
 ista activa, quæ à Papa, nunc in hos, nunc in illos vertitur? Sic infero: Qui ipse
 excommunicatus est, non potest eijcere & excommunicare alios. At Papa cum
 Clero suo ipse excommunicatus est. Non ergo potest excommunicare alios. O u-
 tinam vos Friderici Heinrici, Leones, Imperatores Laudatissimi, hæc animad-
 vertissetis! Equidem fulmina ista, quibus vos ferire Cacademon iste consuevit,
 pro crepitu Satana fuissent! Quo quidem loco nos ea habemus, qui quotannis
 Romæ, contra. V. Ecclesiæ & c. & c. quâ adversus absentem aliquid decernere
 non licebat, à Papa & Cardinalibus fulgure (sed è pelvi) excommunicamur.
 Quo loco non è trivis quidam, aliàs Pontificie religioni addicti, habere eandem
 occipiant, novimus. Venenos puto. Quin ipse Galliarum Rex, ut ut erga Papam

devotus, tamen cum Legatus Pontificius Bullam fulminatricem adferret, coegit illum nuper, ut ipse coram 20. hominum multitudine excommunicationis literas papales combureret. Siccine? Ejectionis autem & excommunicationis passive, quam diximus, duæ redduntur apud Apostolum causæ: altera, quia atrium hoc datum est gentibus; altera, quia civitatem sanctam calcabunt pœnitenti hoc est severitatem & severitatem in synceriores Christianos exercebunt mensibus 42. Quantum priorem causam maius istius agit Paraphrasten Petrus Artopæus in Apoc. p. 100. de Ethnicis extra Ecclesiam explicans, qui calcaturi sint urbem Hierosolymitanam, totumq; Iudæismum, certo tempore hic definit. Non ita Sed Antichristicolæ, gentes dicuntur, quia in rabiem versi gentibus similes sunt, quia gentilismum & Paganismum in orbem Christianum plenis buccis revehant. Sic est: edidit Scriptum maledicum, Pontificius quidem, qui se Franciscum Burchardum V. I. Doctorem & Cancellarium Coloniensem appellat, de Augustana Confessione, eamq; Paganismi & Gentilismi ultro citro insinuat, sed cauteriat conscientia, & fronte: cum potius, Angelus magni Consilij, ipsos Pontificios, gentilismi & Paganismi æmulos introducat. Suo loco id plenius demonstrare, animus est. Nunc paucis. De concupiscentia docent Papicolas, eam in renatis reliquam, non esse peccatum. Anne ex gentiliū Aristotele, qui lib. 2. Eth. c. 3. 4. 5. l. 3. c. 1. l. 5. c. 18. ait, peccatum quod citra voluntatem fit, non esse tale, nisi sola denominatione? Si quæras, cur concupiscentia non sit peccatum? Responder Bellar. lib. 5. de amiss. grat. c. 14. Quia concupiscere non est in nostra potestate. Annon iterum ex Aristotele lib. 3. Eth. c. 3.? De peccatis vinialibus ad unguem Pontificij Platonis in Phædone sententiam tuentur. De pœnitentiâ, annon Thomas de Aquino ed vesania prolapsus, ut Aristotelis in definiendâ pœnitentiâ verbis utatur? Locus est in summa Theol. 3. p. q. 85. Pœnitentiam dividit idem in partes tres, anne ex Seneca? libr. 3. Epist. 28. ubi nominat cordis contritionem, oris confessionem, operis satisfactionem. Confessio auricularis, quam necessariam fingunt, unde nisi ex impuris gentilismi Lacunis? Annales priores consulere, & in more fuisset Ethnicis invenies, ut quotiens ex oraculo in Samothracia consilium explorare vellent totiens Flaminii Ethnicis quicq; insigniora delicta, quæ in vita sua perpetraverat, confiteretur. In loco de Baptismo, quid introducant Pontificij, si non TIBILISTRUM Ethnicorum. Romæ quotannis die 23. Martij celebratur? quod Varro describit de latina lingua. De reliquis dicendi locus erit alibi commodior. Illud addo, memorabile esse, forte & ad institutū nostrum accommodatius, quod ipsum Sacramentum ordinis se à Gentibus accepisse Hugo de Sancto victore, Scriptor istius ordinis non ignobilis, exserte fatetur.

unde

Unde Iohannes Belet Parisiensis Theologus, Presbyteros confert cum Aedilibus Romanis. Rectissime. Quidni n. Aedilibus incubuit, ut Comedias insisterent, ita aediles Pontificij in Missa tanquam in scenâ meram agunt Comediam. Vel ita potius Tacitus & Halcarnassensis. iste lib. 2. hic 6. referunt de Aedilibus: absq; eorum præsente & permisso non licuisse MERETRICI ULLI, ut Româ viveret: Ita in Papatu nulla ferè, vel in oppidis, vel in pagis, toleratur meretrix, nisi prius apud Sacrificulos nomen profiteatur, & operam suam ipsis offerat, quæ concubinarum tollerantia, aliquot auri tonnas, Papæ annuo proventu suppetit, ex tot Papæ Papillis & cunabula. isti deß Bapstis Wilchzins! Quantum a. causam posteriorem, in eo numerus difficultatem movet, quo dicuntur calcaturi civitatem mensibus 42. qui numerus, cum sit planè idem cum priori, dierum 1260. Paulo altius reperere placet: menses n. 42. in dies resoluti, ita tamen, ut 30. dies pro mense sumantur, sunt præcisè dies 1260. ubi meritò abimus à sententiâ illorum, qui numerum esse diversum volunt, ut Colladon in Meth. p. 221. Quæris, quantum temporis numerus comprehendat? Pontificij hosce menses in angustias nativæ significationis compingunt, & vulgares menses interpretantur, ut signum obtineant de Antichristo tribus tantum annis & dimidio regnāturo, adeoq; & alterum, de Papa non Antichristo. Quasi v. Antichristus certum, unum esset individuum? & meritò mireris, ita ineptire cum Pontificijs H. Zanchium, virum Calvinianis laudatum, tract. de fin. secul. c. 2. in milc. Apostolus cerè, expressè contradicit 2. Thess. 2. v. 4. immo v. anne in Pontificiorum Antichristo, quem fingunt, reviviscere credamus Therapontigonum Platagidorum, qui diandiam partem nationum intra 20. dies solus subegisse scribitur? ita n. facta Antichristi erunt, vel Pontificiorum sententiâ, varia & multiplicia! de quibus vide Bellar. lib. 3. de Rom. Pontif. c. 16. Quare calulum vulgarem non esse conspiciamus. Alij, qui pie simplicitati (nec omninò malè) studere sat agunt, numero finito indefinitum innui arbitrantur, desinitum a. ponti idè, ut certum quoddam furoribus Antichristianis à Deo tempus constitutum esse sciamus. adeoq; mensium & dierum numero Dominum conculcationis tempus describere voluisse rentur, ut facilius afflictionem homines perferrent, cum magis propensi simus ad patientiam, quando id quod ferendū omnino est, non nisi aliquot mensium vel dierum spacio circumscribi intelligimus. Nam quod Bellarm. regerit, numerum desinitum pro indefinito in sacris, tū tantum sumi, quando ponitur aliquis numerus plenus & perfectus, ut 10. 100. 1000. non a. quando assignantur varij numeri, ubi sunt magni & parvi admixti istud, loco ex Apo. 7. supra allegato diffatur, cui addo ex eadem Apocal. cap. 14. v. 1. ubi Iohannes ait, cum agno pugnare super

montem Sion centum quadraginta quatuor millia. Qui numerus perfectus non
est, parvi enim & magni junguntur, attamen numerum definitum pro indefi-
nito poni circumstantiæ restantur, & omnes consentiunt. Alterius in rem ipsam
inquirentibus, Necessum est, ut menses ad stylum cæterarum Scripturarum
Propheticarum Typorumq; veterum, ad quos in Apocalypsi respicitur, numere-
mus. Nullum autem in sacro codice inveneris exemplum, quo mensis pro anno
sumatur, de die, reperies; Et singulos hoc loco dies numerandos Angelus ipse
monstrat, cum menses in dies resolvit. Angelicos ergo dies intelligo, quales ipse
Christus intellexit, ad Herodem inquitens, oportet me hodie & cras & perendie
ambulare Luc. 13. v. 33. & hinc conficio Antichristum annis 1260. sanctam civi-
tatem esse conculcatum. Cave autem menses Lunares vel Julianos acci-
pias, quem calculum retinet Colladon pag. 221. hi enim dies 1278. efficiunt;
sed menses Ægyptios, quorum singuli ex 30. constant diebus, & numero 42.
multiplicati præcisè 1260. dies faciunt. Ubi noto Spir. S. menses ex hujus gen-
ri instituto numerare voluisse, quia Antichristianum regnum propter palatium
Ægyptum vocari dicit v. 6. His discussis, queritur ulterius, unde numerati-
onis initium faciendum, ubi finis? Rupertus Tuitiensis omisâ certi temporis
supputatione, Philosophatur, de numeris abundantibus, perfectis & diminutis.
Et cum Ioannes duos numeros quos calculatores vocant abundantes, seu
superfluos 42. mensium, & 1260. dierum posuerit, hoc solum significari putat,
sub Antichristi regno abundanturam esse iniquitatem. Ad quas ineptias digi-
tum intendere Spiritum Sanctum quis credat? quis, nisi Prophetica scripturæ
plane imperitus? Alios præcisè numerum hunc observantes ad duas revoco
classes. Aut enim plenè eos impleto, aut implendos arbitrantur: Qui imple-
to, eorum nonnulli initium ponunt in annum Christi 257. sic finis caderet in
annum 1517. quo Simson noster D. Lutherus, primum adversus Papalium in-
dulgentiæ voraginem insurgere cepit: nonnulli initium faciunt ab anno
Christi 261. quo Paulus Samosatenus, Verus Antichristi præcurzor, Antiochiæ
Deitatem Christi oppugnavit, Ceremonias usitatas mutavit, à vulgo autem
creditus fuit Angelus de Cælo, teste Euseb. libr. 7. cap. 26. quin divitias quoq;
corrasit, more Antichristi, qui cum insecutus est. Unde orta Ecclesiæ concul-
catio: & sic finis caderet in annum Christi 1521. quo Lutherus in comitijs
Wormatiensibus se Testem præclarum agni exhibuit. Franciscus Junius in A-
pocalyp. pag. 1335. citra omnem rationem, initium statuit à passione Christi,
ut finis incidat in Pontificatum Bonifacij Octavi, Pape arrogantissimi, qui
sub finem anni 1294. Pontificatum inijt. Qui arbitrantur adhuc annos eos
implere

implendos. eorum nonnulli initium collocant in annum Christi 412. vel (si alij credimus) 414. cum nempe civitas Romana à Gothis & reliqua barbarorum colluvie, duce Alaricho vastata fuit, quæ conculcatio bucuſq; per ejus farinæ homines, & Antichristum Romanum, fortiter continuata est, sic verò numerus excurreret usq; ad annum Christi 1672. vel 1674. Sed contra alibi docuimus, & disputando ulterius probabilitatem hujus demonstrare annitemur, tam longum tempus Novo Testamento in Sacris non esse definitum, sed ejus finem incurrere in annum Christi 1670. ex Apocalyps. 14. vide B.D.P.N. lib. 2. de regn. Christ. Quare errant & ij, qui ab anno Christi 606. numerationem accipiunt: cum scil. Phocas Romano Pontifici primatum confirmavit: ita enim duratura esset hæc Antichristi Tyrannis, ad annum Christi 1866. Raphael Eglinus supputationem incipit post, Constantinum Magnum, inde ab anno Christi 376. sic finis incider in annum 1636. in Apocal. pag. 264. Non detinebo vos, opinionibus Lyræ, Ticonij, Borrhei, Mejeri, & Brighmanni. Magnus quidam Theologus, Beat. D. P. N. lib. 2. de R. C. pag. 303. de initio & fine istorum annorum existimat, convenienter copulari initium cum anno Christi 366 quo Ecclesia Christi, civitas illa sancta, mutuo & sanguinolento Romano Pontificum conflictu Primum Antichristianæ digladiationis impetum sustinuit, & testes, de quibus Ioannes, turpiter negligi & quasi saccis induti ceperunt: Certaverunt enim Damasus & Ursacius de Papatu, remq; ferro disceptarunt, quemadmodum Ammianus Marcellinus libr. 27. pluribus commemorat. Hinc verò inchoata mille ducentorum & 60. annorum periodus, terminabitur anno Christi 1625. Quare fieri posse conijcit (dummodo conjecturis eventus correspondeat) ut anno Christi 1625. Filius perditionis novissimam exerat Tyrannidem, & Dei testes jugules, crudelissimè persequatur verbi ministros, & quosvis de Lutherano operimat. Flausibiliter ista dicuntur; rarius tamen Anonymus iste se facturum putavit, si nihil hac de re concluderet, quem vide pag. 99. ut & Maldonatus pag. 541. Nos sic sentimus: Certos annos denotari, & quidem 1260. non est quod quis dubitet, de initio autem, & fine demum futuro, Deum esse certissimum, nos non nisi meri conjecturis nitì possumus. Ea hujus cap. Apocal. ratio est, non autem reliquorum, in quibus, cum de numeris rei est, de initio & fine certius quid concludi posse, erit ut num evinci possit, cum Deo videamus. Huc pertinet Christi monitum Act. 1. ver. 7. Sensus igitur est: Toto Antichristianæ persecutionis tempore sibi Deum reservaturum testes veritatis, qui se Bestiæ Romanæ opponant. Hæc Antichristi satellites mensibus 42. civitatem sanctam calcaturi sunt, ita & diebus 1260. hoc est

toridem mensibus, testes duo Christi Prophetaturi: ita nunquam DEUS se
 ἀποδέξεται relinquet, ut mundus sit ἀνατολή. Hinc ubi Papa cum Cle-
 ro, nil quicquam adversi expectare se posse rebatur, invicti isti Testes, Insabba-
 tati & Leonistæ, qui dicebantur, prodire, Papiculis restitère, quos extirpare
 nullis armis valuerunt. Hos in vicinis nobis locis Pomerania & Marchia circa
 annum Domini 1391 testimonium contra Papam invictu tulisse animo, monu-
 menta docent, quos ipsos fuisse existimo, de quibus Crantzius scribit lib. 8. cap.
 78. Metrop. quod sub Friderico II. contra Papam ac Monachos in Hala Suevie
 sint concionati. Et sic semper Deus alios voluit esse atq; alios, Equidem tam fru-
 stranei contra Insabbatatos & Leonistas istos, omnes rotius Papatus fuere im-
 petus, ut ad nostra etiam tempora isti devenerint, Biblia. suâ dialecto elegan-
 ter imprimi curarint, & fidei suæ confessionem ediderint. Quam frustra egerint
 contra alios, Catalogus testium veritatis Pistorius feritaris, subaudi Pontifi-
 ciæ, vocat in Hodogeticop. 145. Et rectè ab Illyrico editus, graviter demonstrat.

Porro: Testes hi duo incedere dicuntur, v. i. habitu lugubri & pullati amicti
 saccis. Induti dicuntur habitu pœnitentium, quia ad pœnitentiam homines
 cohortantur, & lugentium, quia plorabunt & dolebunt doctrinam suam ita
 profligari; quæ explicatio contra Bellarminum apprimè notanda est. Sed &
 saccis istis luxus vestium in Papatu pungi videtur. In Papatu, Sybaritici luxus
 amuli, Pompifices Pontifices, Carnales Cardinales, Pilati, Prælati, magnifico
 habitu. Sindone, mirrà, vestitu splendido, prece & pretio acquisitio nescio quo
 pallio incedunt: (ubi non ignoramus Moguntinis Archiepiscopis pallium mino-
 ris à Papa taxatum non fuisse, quam 30000. flor.) ipse Papa in tegis Regalibus
 ambitiose ambulat: quid dico ambulat? immò portatur propemodum humeris,
 non tantum rotius Italiae, ut Cicero olim de se gloriabatur, verum etiam ipsius
 terrarum orbis. De vestitu tam magnifico, testes hi non erunt solliciti. Prout
 Epistola ad Hebræos simili sensu de ijs scribit cap. 11. v. 37. aliquando vix victu
 & amictum habebunt. Ersi v. non præcisè mandantur, ut præcones Evangelii
 saccis induti, suo fungantur officio, tamen Matthæus illud enascitur, neglecti-
 orum amictum verbi ministros decere, ipsiq; sufficere.

Jam & de altero aliquid dicendum: nempe de elogijs eorum & successis.
 Celebrat hos Angelus, & ait vers. 4. respiciens ad Zachar. 4. ver. 2. 3. 4. 11. 12. 13.
 14. 15. eos fere instar duarum olearum & duorum candelabrorum in conspectu
 Domini terræ positorum, O suavem & maxime emphaticam appellationem?
 Quid arbore illâ suavius? utilius? durabilius? Gloria Israelis erit sicut olea,
 inquit Dominus apud Oseam cap. 4. quæ ad annos ducentes durare dicitur.

quam

quam olim Minervæ sacratam, Prophanis usibus polluere erat nefas, quæ victores Athenis coronabantur, quæ gratiæ signum Gen. 8. Ut verò olivarum genera sunt diversa & distincta, usq; adeo, ut Andreas Matthiolus scribat in comm. sup. l. lib. Discord. cap. 120. olivarum genera decem esse: Ita inter testes veritatis respectu donorum magno reperitur differentia 1. Cor. 12. Usq; loca illa celeberrima redduntur, ubi olea nascuntur, ita impensè orant oppida & urbes si præconibus veritatis eximij divinitus donentur. Bene urbi in quâ tales fructiferæ olivæ exant! De oleâ antiquissimam hanc legem sancitam scribit Plinius lib. 15. Inst. natur. OLEAM NE STRINGITO NEVE VERBERATO. Sic sane Dei testes in violatos esse decebat, juxta se verum Dei monitum psal. 105. v. 15. Quod etsi mundus furiosus non observat, ac illos potius omni contumeliarum genere appetit: in victi tamen manebunt, jnceri veritatis testes, & semper accinent ipsi Davidi dicenti psal. 52. Ego sicut olea viridis in domo Dei. Perinde est quid Theologi & testes veritatis sint in conspectu hypocritarum, falsorum fratrum, scurrarum & filiorum hujus seculi; qui raro penas externas, & nî respuerint, nunquam æternas effugient, sint illi modo, ut in Apocalypsi habetur, olea & candelabræ in conspectu Dei viventis. Candelabra, inquam, verè aurea, non figulina, non terrena (quippe nec sapientia terrena, sed cælestis per nos patefit, ut D. Lutherus habet Tom. 4. Jen.) cum suis lucernis adumbrata, Typico illo aureo candelabro, de quo Exod. 25. & 26. vide Matth. 5. Scire dicuntur in conspectu Dei terræ, & activè, & passivè. activè quod instar Angelorum ad faciendam voluntatem Dei semper prompti; passivè, ratione tutelæ, quia Domino curæ sunt, ab eo, qui in dextra suâ istos tenet, defenduntur. Vulgata versio aliquanto durior hic alicui videri possit: Hi sunt, habet, duo candelabra in conspectu Domini stantes. Ubi tamen Solæcismi commissi eam temerè accusare nolum. Nam quando de personis mentio sit, Hieronymus mysterij quam styli magis expensor. tali mutatione generum orationem in relativo & antecedente variat, & sic passim latinus interpres. Quam in rem, ob M. Golenij præsertim gratiam duos in præsens adduco locos ab ipso Sp. S. dictatos, alterum ex Gal. 3. v. 16. alterum ex 1. Joh. 5. v. 7. & 8. ut solæcismum viris doctis posthac obijcere desinat. Loco ad Galat. Apostolus inquit ἐν τῷ ἀξίῳ αὐτῶν ἡμεῖς & Ἰνδicans se de persona loqui. 1. Joh. 5. Græci, qui non legunt istud testimonium: Tres sunt qui testimonium perhibent in cælo, Pater verbum & Spiritus S. & hi tres unum sunt: sed tantum: Tres sunt qui testimonium perhibent, Spiritus, Aqua, Sanguis; Illi observarunt, cum πνεῦμα, ὕδωρ & αἷμα sint neutra, & in masculino genere subiiciatur, οἱ τρεῖς, significari personas.

Addo

Ad 2. & tertium: Cum Johan. 15. ver. 26. de Spiritu Sancto in neutro genere Christus dixisset, τὸ πνεῦμα τῶν ἀληθείας, mutato genere subiicit, ἐκεῖν & testimonium perhibebit de me. Qui sic? ut significet, Spiritum Sanctum non esse motum creatum in credentibus, sed in una indivisa Deitate personam Sic hoc in loco, mutatione generum utendo latinum interpretem indicare voluisse, de Personis loqui Iohannem, id nobis quidem certum est, ut hic ab impuritate ista, quâ tota alias vulgata versio madet, facile excusari possit, & à cordato debeat.

De successu duorum Testium acturus Angelus, proponit 1. eorum dignitatem & potestatem. Conf. 2. Corinth. 13. ver. 10. Quæ tanta dicitur vers. 3. allusione factâ ad Historiam Eliæ 2. Regum 1. ver. 10. ut si quis velit eis nocere, hoc est, doctrinam eorum oppugnare, ignis ex ore eorum sit proditurus, & inimicos devoraturus. Quæ quidem comminatio eodem versu iteratur, ne quis semerè impingendo, vindictam Dei incurrat, Testes igne armati dicuntur, sed eo non corporali, verum spiritali, hoc est verbo Iehovæ Psalm. 119. ver. 40. Jerem. 5. ver. 14. cap. 23. ver. 29. quod commentitias opiniones consumet, ut ignis paleas. Hoc ipso, Testes conscientias hominum exurent, ut ab eo majus graviusq. homines patiantur incendium, quam si corporalibus focis ustulandi eradicati fuissent. Conf. Hebr. 4. ver. 12. 2. Corin. 10. ver. 4. Et tamen Stenckfeldiani nullam verbo Dei inesse virtutem & ἐνεργεῖαν voriferantur, quibus succenturiatur Iesuvita Costerus, cum Verbum Dei vaginæ confert, explanationes ejus gladio. In Enchir. tit. de Script. S. Potestatem Testes habituri dicuntur, allusione iterum factâ ad Historiam, partim Eliæ 1. Regum. 17. ver. 1. Luc. 4. ver. 25. Iacob. ult. partim Moysi, Exod. 7. ver. 20. claudendi contemptoribus agni cælum, ne eis pluviam & rorem Evangelij cælum pluat, ne corda eorum irrigentur: neque lucis Spiritus ad illos vivificandos spiraret: claudant & cælum, testimonium ferendo, merito Papicolis divinam gratiam & cæli inhabitationem negari, cum solius Christi merito salvari respuant. Aqua convertent in sanguinem, & corporaliter, & spiritaliter, quod fit, ut summam dicam, quando Dei beneficia propter ingratitude & contemptum, convertuntur iusto Dei iudicio, in pœnas & horrenda supplicia. Percutient terram, hoc est Papatum, qui terra dicitur, quia in terrenis tantum occupatur, omni plaga, bello, peste, fame, & similibus, quarum mentio fit Levit. 26. & Deut. 28. Idq. quotiescunq. voluerint, non tamen licentiâ immoderatâ, pro lubitu. Antichristi Romani more, sed voluntate iusta, eâ nimirum, quæ verbo Dei & voluntati Iehovæ consona: aliter enim & æpius resfess. IESU nunquam

nunquam volent. Quae omnia Testes hī ex animo Deum **PRECANDO** effici-
 cient, quum vindictam glorię diuinę a Deo exorant, qui illi Empaci non
 parcat. Vbi nunc intempestivus eorum Zelus, qui cane & angue pejus Phrasin
 istum oderunt: **DEVM QVORVNDAM INTERITVM VELLE,**
DIVINO BENEPLACITO Reporbos damnari? Quasi ea non in ipsis
 Sacris tabulis satis expressa, hoc ipso loco inquam, quo testes clausuri dicuntur
 cælum quotiescunq; voluerint, quorum voluntatem qui diuinę hactenus
 non correspondentem dicere velit, ne iste quater ineptus erit. Quid? quod
 Deum **RIDERE** dicitur in interitu impiorum Prov. 1. v. 26. quod de filiis Heli
 adfirmatur 1 Sam. 2. v. 25. Eos non auscultasse voci Patris sui, quia **VOLVE-**
RIT lehora morte afficere eos: quod super interitu Papicularum & Babylonis
EXULTARE jubetur cælum, hoc est, Ecclesia tota triumphans Apocal. 18. v.
 20. Error horum in eo consistit, quod inter ea, quę finis, & quę mediocum,
 inter ea quę gratię & iustitię, inter ea quę ad Symboli nostri articulum pri-
 mum & secundum, & quę ad tertium pertinent, distinguere parum nove-
 runt, & quam ipsi frequenter in ore habent, de Patrum scholę, piam inter
 voluntatem Dei & ipsius rei antecedentem & consequentem, di-
 stinctionem se non adsequi, turpiter demonstrant.

Dein proponit Angelus Testium sortem, quomodo ab Apollyone Romano,
 locustarum infernalium Rege, sint excipiendi: Cum finiterint inquit, testimo-
 nium suum, bestia quo ascendit de abyssu, faciet aduersum eos bellum, & vin-
 cet illos, & occidet eos. Bestiam appellat, Apostolus non Romanum Imperato-
 rem, seu quidem Colladon existimat pag. 141. sed Romanum vejovem vel
 Pontificem; qui Bestia rationis & devotionis experts, bestia, quę vitam, quę
 doctrinam. Quid ve aliud sunt insituri isti paterculi, quam Canes lacrantēs &
 lacerantes, Ierem. 15. ver. 3. cum quibus ad vomitum redeunt 2. Petr. 2. v. 21.
 cecide viridem terram depascentes Exod. 10. ver. 12. aves, quas Abraham cre-
 dentium Pater abegit, qui hostiæ quam litare instituerat insidiabantur Gen.
 15. ver. 11. quām equi & muli psalm. 32. ver. 9. Equi fallaces ad salutem psalm.
 33. ver. 17. habentes dentes leonum Apocal. 9. ver. 8. caudas scorpionum ver. 10.
 linguas serpentum psalm. 140. quid aliud, quām porci saginati & sues, in quos
 intro erunt demones Matth. 8. ver. 32. Luc. 8. ver. 33. ut iures, de hi ipsis loqui
 Petrum 2. Epist. v. 12. & seqq. & quibus bestiis Flamines isti non assimilantur?
 Neq; verò bestia simpliciter vocatur, sed ut dicitur quasi innuat, Bestiam
 hanc, Angelum esse illum qui ex abyssu prodixit Apocal. 9. v. 1. 2. dictus fuit, vo-

eat bestiam ascendentem ex abyſſo, innuens quod Rhadamantus Romanus à Diabolo progeneratus, ex ipsis intimis inferni penetralibus profilierit. Intellexit hoc olim Ulricus Episcopus Augustanus, Imperatoris Ludovici intimus, quando Ioannem 2. 2. appellare solitus est Bestiam e mari ortam, anno Domini 1321. Hec bestia bellum factura adversus reſtes eoſq; occiſura dicitur, non quidem tūm primum, cūm ſinierint teſtimonium, ſed totū 1260. annis teſtibus ſe oppo-
ner, ut ex hoc ipſo, & 13. cap. patet, etiam conſentiente experientiā, exem-
plis innumeris, de quibus alibi: ſed tamen ad furorem maximum adactus cla-
de extremā, extrema quæq; violentiæ ſuæ media adhibere conaturus, quæ
Tyrannis xar' ~~Βερεγγου~~ belliſſimum hic meretur, ut nullus atrocior orbi
formidandus belligerator ſuturus ſit Antichriſto: qui teſtes à quo victus erat
ſpiritualiter, vincet corporaliter, ut victorias iſtas Papales, quas Bellarminus
libr. 4. de Eccleſ. notis, notas facit veræ Eccleſiæ, falſæ potius ~~terreſtris~~ merito
dixerit, & ut ex ungue leonem, ſi ex his Antichriſtum Romanum, Leonem &
Leonem nequiſſimum agnoſcas.

Ex hac cruenta victoria oritur, quod Apoſtolus ſcribit: Corpora
eorum jacere in plateis civitatis magnæ. Ec cujus autem? Romæ dico, niſi
per civitatem, ſedem ac Regnum Beſtiæ Romanæ intelligere malis, quod nec
nos impugnamus. Huius leſuvice Thaidi Romanæ ut palpiſſimum faciant, de huius
interpretationis ineptiā ut gloriantur? Ridet Romam nos intelligere, cum
ſtatim Urbis huius magnæ addatur deſcriptio: Ubi & Dominus noſter crucifi-
xus eſt. Quare Hieroſolymā iſti intelligunt, & hinc iſtud de VTopico Antichriſto
commentum adſtruunt, quod ſcilicet ſedem ſuam non Romæ, ſed Hieroſolymis
habiturus ſit, & per conſequens inferunt Pontificem Romanum non eſſe An-
tichriſtum. Pulcrum inventum, quo ſe oblectat Bellarm. com. 1. lib. 3. de
Pontif. Rom. c. 13. Quæ enim, inquit, eſt civitas, ubi Dominus crucifixus eſt
niſi Hieruſalem? Quare CHITRÆUS, qui vult hanc urbem eſſe Romam,
illa verba: (ubi & Dominus eorum crucifixus eſt) prætermittit, quaſi ad
rem non pertinerent, vel ipſe ea non legiſſet. Hæc tamen Bellarminus allegans
eandem ſententiam Aræham. Col. 1158. Ego verò contrā conſtanter adfirmo
Romam eſſe civitatem iſtam magnam, quæ & infrā ſic vocatur, quia impe-
rium habuit ſuper Reges terræ Apocal. 17. v. 18. ubi obſervo ipſosmet Pontificios,
ipſummet adeo Bellarm. tom. 1. contr. lib. 3. de Rom. Pont. ſateri rectiſſimè illi
Romam intelligi. Unde ſic infero: Si illic cap. 17. civitas magna per Antino-
moſian Iohanni eſt Roma, & hic erit. Ratio: quia utrobiq; de eadem beſtiā,
de

de eadem materiâ agitur. At illic est, propria Iesuita & Socinorum, cum publicâ; Episcoporum Belgicorum, quarto Annalium Bavaricorum Aven-
tini insertâ. nec non Ecclesiæ Leodiensis in responso ad Paschalem secun-
do, tum privatâ; Casarii Baronij in annal. Ecclesiast. in anno Christi 45.
num. 18. Petri Blesensi Epist. ad aliquem officialem, itemq; Henrici de Er-
wordia Confessione; ubi de Erwordia quoq; commemorat, anno 1345. Avenione
à Clemente VI. vexatum fuisse quendam Monachum Minoritam, nomine Hay-
balum, propterea, quod adfirmare fuerit solitus, se divinitus iussum conciona-
ri, Ecclesiam Romanam esse Babylonem. Et hic ergo civitas magna Roma erit.
Prævideo quid regessuri sint: Sit, dicent Papistæ doctiores, intelligenda per
Babylonem Roma in Apocal. (id enim ut fateantur, coguntur) at ea quæ pa-
gana & gentilitia erat, quæ tempore Tecij & ad similia Imperatorum, Chri-
stianos persequabatur. Sic Casariensis: & ex eo Bellarm. Nos vero de Pontifi-
ciâ & Papisticâ Româ locutum esse Ioannem, ita Iesuitæ adstruimus, ut elabi-
nequeat: 1. Ioannes non de rebus clavis & apertis, sed obscuris, occultis, & ut
ipse vocat, v. 5. de mysterio singularem vñ uñ σοφίαν desiderante, loquitur,
ita, ut Babyloni tribuat cornua similia Agni: ergo non locutus est de Româ,
qualis olim fuit sub Imperatoribus Ethnicis, quippe aperte blasphemis. 2. De il-
lâ Babylone agit, in quâ Apostasia regnat. At nulla erat in Ethnicis Imperato-
ribus Apostasia, cum Christum nunquam fuerint confesi. 3. Si Roma intelli-
geretur, quæ tempore Ethnicorum Imperatorum fuit, unus utiq; Imperatorum
istorum fuit Antichristus, de Antichristo enim Ioannem loqui, ipse Sanderus te-
stis est lib. 8. de visib. Monarch. cap. 8. & cum suo Cardinalitio fateri cogitur
Robertus. At consequens lebutis falsissimum, quando ipsum Antichristum non
dum apparuisse gannunt. 4. Inculco istud quod invictum, & præ reliquis lucu-
lentum est, de huius urbis ruinâ illum Ioannes intelligit Romanam, quæ cecidit,
& facta est habitatio Daemoniorum c. 18. v. 2. Assumo: At vetus Roma,
quando cecidit, non facta est habitatio Daemoniorum. sed vera Christi Ecclesiâ,
cujus obedientia in omnem locum divulgata est Rom. 16. v. 19. Quando n. alias ce-
cidisse finges hanc Babylonem? nam quando desit persequi Christianos? siccine
vero hæc tanti gaudij causa fuit, tum Romam cadere, cum Imperator factus
est Christianus? Nūc tum de Roma Deus pœnas sumpsit, quando pia facta est? Quid
somnia Iesuita? Verus verbum est, Sabini quod volunt, somniant: nux me-
ra, mera somnia, si cū nostris dormitatorib; vel incubantibus cōferantur. Iesuitæ
Iesuitæ somniant quod volunt. Sed somnient. Nos ex ipso Apoc. loco c. huius re-
gressus

prebuius sic eos prememus: Talis intelligitur civitas, quæ non propriè & ustra-
 tæ, sed spiritualiter, hoc est, sensu mystico, vocatur urbs, ubi Christus crucifi-
 xus est. At Hierosolymis propriè crucifixus est. Ergo urbs ea non intelligitur.
 Quin: ut vocatur Sodomæ & Egyptus, sic quoque urbs ubi Christus crucifi-
 xus est. At istud non corporaliter, sed spiritualiter, & mysticè, ipso Joanne
 exponente. Ergo. Inquit: Emphasin verborum urgere contrarium: Ubi Chri-
 stus crucifixus est. Quæ enim est civitas, ubi Dominus crucifixus est, nisi Hie-
 rusalem? Nos verò crucifixionem istam Romæ factam, & quidem modo gemi-
 no, demonstramus. Primò: quia sub Regis Romani potestate crucifixus est
 Dominus: iuxta illud: Filius hominis tradetur gentibus Luc. 18. ver. 32.
 Conf. Iohan. 18. ver. 31. Dein: Romæ Christus in membris crucifixus dici-
 tur, ubi si quis ambigat, referri huc minus apud quæ, simili tamen sensu, scri-
 ptura habet: Sam. 8. ver. 7. Nabum. 1. ver. 9. Zachar. 2. ver. 8. Matth. 25. ver. 40.
 45. Luc. 10. ver. 16. Act. 9. ver. 4. ad Danielis Prophetiam cum duco, quæ in ma-
 teriâ, & styli formâ, cum Apocalypf. convenit: Illic enim cum Danieli loque-
 retur Angelus de persecutione Antiochi Epiphani, & Antichristi Romani (mo-
 re in Scripturis observando, quo sæpe res due cognatæ per unam Prophetiam
 exprimuntur) bis inter alia, utitur verbis: Interficiet populum sanctorum,
 contra principem principum consurget cap. 8. ver. 25. innuens, cum populus
 Dei interficitur, ipsum Principem principum tangi & ladi. Quid? Simili sensu
 stylum ipsius Apocal. recognoscas, de Antichristiano consortio: Hi, ait Ioannes,
 cum Agno pagnabunt cap. 17. ver. 14. Ubi Christus agnus, meritò iudicat bel-
 lum sibi inferri, quod membris suis propter Regnum infertur. Verba Origenis
 præclara sunt Homil. 11. in Jeremi. Si, inquit, Christianus condemnatur,
 pro hoc tantum, quod Christianus est, Christus est qui condemnatur. Subsumo:
 Sed Romæ innumeri Christiani, quia Christiani, condemnabantur & à Romu-
 leis istis vulturibus jugulabantur. Ergo ipse Christus condemnatus, & joga-
 latus est, & quidem Romæ; ubi etiamnum in membris suis occidi norunt, qui
 statum ejus regni norunt, tantum eminus. Quin non solum in membris suis,
 sed & in suâ personâ Christus Romæ non uno modo occiditur, cum suâ digni-
 tate & gloriâ Servatoris & Mediatoris spoliatur, imprimis verò cum à sacrifi-
 ciliis, in missarum sacrificiis quotidie transfigitur, mactatur, discerpitur.
 Non dicam, quod & ij crucifigere dicantur Christum, qui verbum gratiæ, quod
 acceperunt, iterum respuunt, effato Apostolico Hebr. 6. ver. 4. 5. 6; Sed Bellar-
 mino in vitium oppono arietem: Aut Christus non est unus ex illis, qui in terrâ

inter-

interfecti, aut Christus Rome interfectus est. Probo diiunctum, ex Apocal. 18. ver. 24. ubi sic lego: In ea civitate sanguis Prophetarum & Sanctorum inventus est. O M N I U M Q U I E qui interfecti sunt in terra. Jam neminem negaturum spero, Christum ex illis unum fuisse, qui interfecti sunt in terra, nisi quis vel cum Manichæis delirare, vel cum Origine ineptire velit. Unde infero. Rome cum interfectum esse; cuius interfectionis rationem diligentior scripturæ lector colliget ex Matth. 23. ver. 35. Dñ. D. Chytræum p. m. quem iugillat, accuratius locum istum non excussisse, facile damus, quia communiter eo in loco simul omnia exponere, non autem singula persequi instituerat. Aræzæ Cesariensi juniori, circa annum 570. ad quem provocat, ex Antiquitate vetustiore oppono D. Ambrosium Medionalensem, in Italia, circa annum 380. in Apocalypsi. Augustinum Hipponensem in Africa anno 390. in Apocalyp. hom. 8. ipsum Hieronymum Si: idonensem in Syria circa annum 380. ad Marcellam Epist. 17. cap. 4. Itemq; Hieronymi rationem urgeo, qui Hierusalem non posse vocari Sodomam docet, quod nomen huic magnæ civitati tribuitur, cum passim in Scripturis vocetur civitas sancta. Hieronymi rationem verò! Iesuita occidit: infirmam eam esse, vel unus Esaiæ locus demonstrat. cap. 1. v. 10. Audite verbum Domini Principes Sodomorum percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ. Et hic: ipsa sibi blandit crepitante ciconia rostro, Parcitur autem: Prophetæ enim urbem Hierosolymorum non vocat Sodomam aut Gomorrhæ, sed principes, populumq; figuratè principes Sodomorum & populum Gomorrhæ vocat. Hominum sit comparatio, locorum non item. Similis locus est Ezech. 16. 46. & 49. Dein distinguo inter ea, quæ dicuntur $\pi\omega\lambda\lambda\acute{o}\tau\epsilon\varsigma$. & ea quæ $\tau\epsilon\sigma\sigma\acute{\alpha}\tau\epsilon\varsigma$: hoc dicendi genus, in loco Esaiæ Prophetæ, istud in loco Ioannis Theologi.

Eadem ergo civitas magna Sodomā dicitur, ob Antichristum, sine dubio, qui figuratus est per hircum, ex quo corniculum prodijt Dan. 8. v. 8. 9. In quo hirci corniculo sedem habet hircus Romanus, & in eodem tor extructa sunt salacissimorum hircorum stabula, quæ vulgo cænobia & canonicatus appellantur, in quibus ea peccata regnant, quæ olim in Sodomā veteri, vide Ezech. c. 16. ver. 49. & 50. Neq; ipsimet Scriptores Pontificij eunt inficias, in Papatu Romano florere Sodomiticam planè libidinem. Ioannem XIII. in adulterio confessum esse, annales testantur. Legant (qui possunt) Cynedicos libellos Zegeð. Murij. nec non Iohannis de La Casa Archiepiscopi Beneventani, hi enim homines id celebrant laudibus, cuius fere ipsam Sodomā paduisset. adde

*ea, quæ Vergerius & Balæus commentantur, & congesta habebis, ad quæ, Ech-
 no licet asperior, horrescas. Sixtus Quartus Venerem masculam, inter ceteros,
 cum nepôte Petro Riario, adolescente omnium nequissimo, exercebat. Hircus
 ille Iulius II. pueros sectatus est, inter alios indole rarâ spectabilem germanum,
 qui redijt de puero mulier, ut Grebellius habet. In Angliâ Prudentissimus Rex
 Henricus Octavus, in visitatione Cuculligerorum, Sacrificiorum, quot non Ci-
 nados, Gancones, Prædicones, Puerarios, Pæderastas, Ganymedes & Sodomi-
 tas repetit, chorum ducentibus illis, qui Priores & Abbates salutabantur. Ne
 non præter rem quidam ex sectâ Francisci Monachus, in Collegio Ingolstadij
 Albertino, rogatus quid Romanizare & nil esse aliud dixerit, quam Gomorrhiz-
 are & Sodomizare. Dein eadem magna civitas, Egyptus dicitur, causâ non
 unâ; potissimum eâ, quia Babylon, hunc Populum Dei captivum tenet, non se-
 cus quàm olim factum à Pharaone. Sicut verò in ægypti persecutionis Egyptia-
 cæ, inter infantes plurimos Moses mirabiliter servatus, immò in aulâ Regû e-
 ducatus fuit, exod. 2. Heb. 11. qui postea filios Israel ex Egypto eduxit: ita in me-
 dio Papatu, mirabiliter educatus, & in aulâ Romanâ quasi nutricius fuit B.
 Lucherius, populi Dei ex furno & camino servitutis Egyptiacæ, liberator glo-
 riosissimus. Conf. Hos. 2. v. 15. ad cuius salutare consilium, Phrao Romanus cor-
 suum induravit, & gregi doctrinam ejus amplectenti, ad sanguinem usq; in-
 fidiatus est.*

*Tantæ persecutionis atrocitâ, quâ nec corpora testium sinent poni in
 monumentis, ita, ut Wiclejus post annos 100. in Angliâ erutus è monumento,
 & combustus; quin nuper anno 1572. Franciæ Admirallius, Gasparus Colligni-
 us, acephalus, post sexcenta ludibria suspensus fuerit; ad alias quoq; nationes
 deveniet, quæ horrebunt, & ad famam istam stupebunt: Impij verò & impi-
 Xαίεξαροι in peccatis suis Ierem. 11. v. 13, 14. in malitia sua Psal. 52. v. 3. 4. 5.
 lætabuntur Prov. 2. v. 13, 14. h. est triumphando de cæde piorum Doctorum sibi
 gratulabuntur, idq; per tres dies & dimidium, inquit Theologus. Quid hoc?
 Pleriq; veterum & Scholasticorum triennium cum dimidio intelligunt. Neg-
 onim later me, applicatio aliquorum, videlicet, quod à die 8. Aprilis, anno Chri-
 sti, 1546. usq; ad diem Novembrii, anni 1549. vaticinium hoc impletum existi-
 mant, cum capitali quasi in Scripturam sententia latâ, mutua inter Pontifi-
 cios congratulatio exorta esset. B.D. P.N. Atheronicam hanc victoriam du-
 raturam colligit annus semiquatuor ab anno 1625. usq; ad 1629. Quæ aliorum
 sit sententia ex iis quæ superius annotavimus, colligi potest. Pontificij urgens
 literam.*

literam, contendentes, Antichristum tantummodo tres annos cum dimidio grassaturum, quod quam αλ' ο' γ' ως dicatur, jam diximus & peculiari loco aliam monstrabimus. Nos ad explicandam hanc periodum, inculcamus initio: Priores duas temporis notationes in hoc capite, inter se convenire, tertiam hanc, superioribus duabus obscuriorem, omnino ab ijs diversam esse, quicquid melioris etiam notæ interpretibus videri possit: quam obscuritatem sequentia, ne speramus mitigabunt.

Existimo autem, Spiritum S. hanc temporis supputationem ad duo respiceret. Primum, ad historiam Christi, ad cenam separantis, Cenantis, valedicentis, in hortu agonisantis, immo patientis, morientis & resurgentis: Simul & potissimum autem, ad festivum illud Iudearum Pascha, qui super occiso & crucifixo Christo Rege suo, non aliter triumphum duxerunt, quam de sceleratissimo homine e medio sublato. Et hec omnia trium dierum, & dimidij spacio, peracta sunt: Dein ad historiam Antiochi Epiphani, ad illam ejus impietatem præcipue, quam ultimo quadriennio (quod non complevit) in templum ejusq; cultum, ipsosq; in primis Hasidaeos strenuos Numinis cultores exercuit, sicuti hoc à Daniele c. 11. v. 31. 32. prædicitur, & lib. 1. Maccab. d. v. 39. ca. 1. usq; ad cap. 6. interitumq; Antiochi luculenter describitur: qui Antiochus, cum verè Antichristi Typus fuerit, præcipuis Pontificis, præter alios, veteres & Neotericos scriptores furentibus, ad istum quoq; Typum Spiritum S. respexisse nullus dubito. Adeoq; certum quendam eventum prædicit, qui testibus illis post exactos annos 1260. accider, ubi id quod hætenus sparsum, & per partes impletum fuit, universaliter perficietur, eò plane modo, quo Antiochus Epiphanes ultimo suo quadriennio in Ecclesiam Iudaicam seviit. Quo anno mundi hæc fixtura sine, non est, ut quæras, præforibus est: & finis multo propior, quam illi sibi imaginantur, qui cum tantæ orbis perturbatione, quintam, adhuc monarchiam erigere allaborant. Quid namq; aliud sibi volunt, tragice istæ le ucidarum molitiones, quorum impulsu pax Religio in Imperio Romano, conventionibus anni 1552. 1555. secundum tractationem Passaviensem ratificata, ubiq; jam, aut de facto violata, aut publicis scriptis, Jacobi Simanchæ Episcopi Pacensis, Conradi Bruni, Francisci Burghardi, Andree Fabricij, Melchioris Gloselij, Cardinalis Hosij, Windeckij, & crasse nimis, cum subtiliter volebat, Moguntinensium BECANI, in dubium vocata fuit, qui non cessabunt, donec rem inclinatam propulerint, Candelabra lumen sevo consumpro, ante plenum sui obitum, semel adhuc inardescit, totam domum ita momento

momento collustrans, ac si vires splendoris recollectisse videretur, cum tamen
mox evanescat; Paganismus etiam brevi ante tempore, vicinus occasui, per-
secutionem in Christianos sub Diocletiano omnium maximam tanto rigore
excitavit, ac si plenam veterum tenebrarum potestatem recuperasset, cum ta-
men praecipuus ejusdem ruinae confestim insequeretur: ad eundem modum extre-
ma omnia Antichristus percentabit ruinae vicinus, sic hanc habetur, fremet;
ac si decem Septentriois regna, quae à Papatu defecerunt faucibus divarica-
tis resorbuisse videretur. Et nunc se prae parat. Nos modo serijs gemitibus
Deum oremus, ut poenas promeritas clementissime mitigare dignetur, per Je-
sum Christum Dominum nostrum.

Eo rerum statu, gaudebunt, inquit Theologus, inhabitantes terram,
hoc est terreni tractantes Papicolae; quorum Sardonium risum, hepraboeum
nism, graphice idem describit. Triumphus huius, super jugulatis divina veri-
tatis confessoribus, à Romanensibus celebrari, insigne exemplum exhibuit per-
secutio Meldensis in Gallijs, quae anno Chr. 1546. contigit, de qua vide Ladov.
Rabum lib. 5. Martyrolog. cap. 30. Talibus Larroinijs, proci Babylonici gau-
dent, quo factum, ut ipsa Papa in vaticani sui palatii loco Regio, ubi publice
Principum & Regum legatos audit, immanissimum istam Lavienam Parisien-
sem anno 1372. depingi curavit. Gaudij tantum causam assignat ipse Ioannes,
quoniam hi duo Prophetae cruciaverunt eos qui habitant super terram,
non quod locustarum morde eos affligerint; sed doctrinam suam ex accidenti, ijs,
oder mortis ad mortem fuerint, 2. Corint. 2. quibus pro onere & cruciatu Ev-
angelij testimonium habebatur. Observationis autem est, discrimen hoc in
loco extare, inter eum cruciatum, quem impij testibus, & eum, quem testes
impijs sicut maximum. De impio exercitu & bestia Romulea satellitio, dici-
tur, quod soleant adimere, hoc est, praeter jus affligere, Philosopho interpre-
te in Rhetor. ad Theodor. 4. testibus vero Examinis quod assignatur, quod
explorationem, de injuria illata expostulationem, auctoris in jus vocatio-
nem, interpretaveris: unde Examinis instrumentum ad exploran-
dum. Nimirum testes, de injuria sibi illata, expostulabunt: Rationes &
causas flagitabunt, injuria afficientes ad examen conscientiae & tribunal
I.E.S.U. Christi iudicij severissimi citabunt, & hac ratione conscientias im-
piorum cruciabunt. poenam omnibus poena generibus graviore, Isidoro dicen-
te libr. 2. Soliloquiorum, ut hic Examinis quod ab ordinis Antichristiana toto
caelo deferatur.

Tragi-

Tragicis horum testium factis attexitur jucunda consolatio, de Anti-
 christi conatibus, in exirpatione eorundem varissimis. Nam iterum Spiritus
 vitae à Deo in eos intrasse dicitur. Qui Augustini nomine circumfer-
 tur commentariolus, ad ultimam mortuorum resurrectionem applicat, aptius
 utiq; quam si quis Pythagoricam velit introducere per ep. $\phi\chi\alpha\sigma\iota\upsilon$ nec tamen
 aptè factis; quin potius, sic explicamus: brevi tempore impios gaudijs suis san-
 guinolentis fructuros: in defunctorum enim locum Deum surrogaturam alios,
 ut perinde futurum sit, ac si Deus illos ipsos Prophetas, quos Antichristus cru-
 cidavit, in vitam revocasset: allegoriâ sumptâ ex Ez 17. & Matth. 14. Quod ut
 summi beneficii loco pij nostris temporibus habent, ita super hac re adversarij
 pavore consternentur, predicente Theologo. Eventum exactè respondere
 verbis, vel nostrorum temporum historia luculentissimè testatur. Exem-
 plum trepidationis Pontificiâ valde illustre tantum adduco: Cùm enim $\Pi\epsilon\tau\alpha\varsigma$
 ille magnanimus, Saxoniae Dux MAURITIUS, partim, soceri sui Landgrasij
 liberandi, partim veritatis adferenda, ejusq; liborâ copiae faciendâ gratia,
 arma pararet, quantus Pontificios invasit metus? quanta trepidatio? Non-
 ne Tridentini Areopagita illico fugâ sibi consuluerunt? Nonne Cae-
 sar ipse, & Frater Rex Romanorum itidem celerrimè avolarunt? & à
 MAURITIJ conspectu, cui pridem omnes illudebant, profugerunt? Sed Politi-
 co-Theologis odiosa ista. Profecto metuunt sibi hodieq; Pontificij, ne regni sui
 majus detrimentum patiantur, videntes quàm velociter & feliciter currat
 sermo Domini, de quo commentandi locus eris alius. En vero prêmia fidelium
 Christi praeronum. Ascendite huc! licet ab Antichristo diris devoveantur,
 à Deo tamen in caelos recipiuntur; sed, in nube afflictionum pura: qui letus
 eventus isti locustarum caducos interitus opponitur, per quem post exactam
 rempestatem suam, quasi ex seipsis putrescent. Ne verò dubitationi locus
 superesse possit, promissio non simpliciter proponitur, sed vox de cælo Magna,
 quæ Christi est, Apocal. 10. vers. 2. testes ascendere præcipit: quin immò ob
 indubitatam $\alpha\sigma\phi\alpha\delta\epsilon\iota\alpha\varsigma$ additur: Et ascenderunt: ut sciamus, non pro re
 futurâ, ascensionem istam testium haberi, sed pro tali; qno ob immutabilem
 Dei promittentis veritatem, actû ipso jam facta: licet temporis respectu, ali-
 quot post demum seculis futura sit. Hanc exaltationem videntes inimici eo-
 rum, plangent: ut epulo Luc. 16. quo de eleganter differit auctor libelli sapi-
 entia cap. 3. v. 1 2.3. & seqq. & capite toto quinto pulcherrimè, ac ceu com-
 mentario quodam verba Apocalyps. illustrat. Demum facta Antichristianorum
 tragica Dominus subjungit: In illa enim hora terræ motus fiet, quo decima

pars civitatis magnæ cadet & occidentur nomina hominum septem millia. Pro
 αὐτῶν τῇ ἀρχῇ. Aretas, & Codex Complutensis rectius habent: αὐτῶν τῇ
 ἀρχῇ. Per terræ motus insignes mutationes significari ex Capit. 6. v. 12. cer-
 tum est. ad varias à Papatu defectiones respicit, de quibus ipsi multorum re-
 gnorum parietes testantur. Seneca de terræ motibus vox est, sed impia: Nihil
 horum facere Deum, nec irâ Naminum concuti vel cælum vel terram, nos, mo-
 tus hos à Deo effici, & ad hoc effici, ut Deum timere & ei gloriam dare disca-
 mus, loco Apocal monemur. Ad fata verò Antichristianorum tragica, perti-
 nent & hæc verba: Decima pars civitatis cecidit, & occisa sunt in terræ mo-
 tu nomina hominum septem millia. Hinc colligo, terræ motum insigne bellum
 seu tumultum simul complecti, & id dici, magnam cladem Antichristi satelli-
 tes experturos, quando homines (per nomina enim persone intelliguntur)
 magno numero, etiam cum decimâ civitatis parte, decem istis hierarchia Pa-
 palis regnis cadent, quâ de re disputationes nostræ plenius docebunt. Vide verò,
 quàm graviter Deus, injurias servis suis illatas, ulcisci velit & valeat! An-
 non, cum Hieronymus Pragensis ejusq; discipulus Constantiæ cremarentur, sta-
 tim secuta est magna populorum commotio? Bohemi certe gravissimo bello Ro-
 manenses infestant: sicut ipse Aeneas Sylvius, Pontifex Romanus, totam
 commotionis illius Bohemicæ historiam descriptam reliquit: sed & cum Pa-
 trum nostrorum memoriâ instinctu sedis Antichristianæ sava in Christianos
 moveretur persecutio, præter omnem omnium expectationem Roma capta
 (Anno 1527.) & ita direpta est, ut ea calamitas cum veteribus, & maximis il-
 lis Romæ ruinis conferri possit. Legantur libri historiarum Sleidani postremi
 septem, qui pulcherrimè periodum hanc de fatis Antichristianorum interpreta-
 buntur: quod autem præcise partem casuram urbis decimam, & occisum
 iri septem hominum millia dicit Apostolus; inde, non instar Andabatarum se-
 rrire Deum homines discimus, sed quasi nominatim designare, quos flagellis suis
 cædi velit. Quisq; ergo oculos mature aperiat, & ne lenocinijs Babylonicis in-
 scetur, adeoq; cum alijs Antichristicis à Deo ad pœnas justas trahatur, dili-
 genter videat. Sed tractationem hanc, ut & de ijs, qui à Papatu desciendo,
 gloriam Deo dedisse dicuntur, ad disputationum nostrarum Classes differemus.

Restat nunc exponam: cur duo tantum testes introducantur? cur nu-
 merus observetur binarius, cum omnes verbi Doctores sinceri tempore An-
 tichristi intelligantur? idq; breviter, sine ullis verborum phaleris & circuitibus.
 Quod Daniel Tossanus in oratione inaugurali anno 1600, habita, quem non ne-
 mo se-

mo sequitur, ad id confugit, numenum binarium eo nomine esse commodissimum, quia in turba & multitudine difficile sit vitari strepitum, dissensiones & incommoda alia: duorum vero societas nec solatio nec subsidio carens, ab obstrepero tumultu sibi nihil metuat, alienius videtur. De nihilo non est, quod nanctus binarius alicujus singularis est nota & significationis: in lege enim divina Deut. 17. v. 6. c. 17. v. 15. sancitum, ut in rebus gravioribus, non nisi ex ore duorum aut trium testium testimonium ratum haberetur. Noto secundo, exemplum diosè observari in Scripturis illius binarij numeri reperiri, in ablegatione magnorum virorum, ad res magnas conficiendas. Sic olim à Domino Deo in Egypto ad Pharaonem ablegari fuere Moses & Aaron: Josue & Caleb ad terram Canaan explorandam, Iosua & Zorobabel ad instaurandum Dei cultum & templum post captivitatem Babylonicam. In novo Testamento Christus & Ioannes Baptista: in Iudeam ad prædicandum Evangelium per diversas partes binos & binos discipulos emisit Christus Matth. 10. v. 2. Luc. 10. v. 1. ad adducendam asinam mittuntur duo Matth. 21. ad ultimam Cœnam adornandam iidem duo ablegantur Petrus & Ioannes Luc. 22. Tertio: Numerus hic binarius visus facere ad commendationem fraternæ charitatis inter verbi Doctores, ad mutuam custodiam operum & doctrinæ, ad consolationem item & mutuam auxilium in adversis, Salomone annuente Prov. 17. vers. 19. Quarto innuit Spir. Sanct. hoc binario numero, testium veritatis, tempore Antichristi paucitatem, innuens Ecclesiæ amplitudinem valde diminutum & ad ultimam pœne fortunam reductum iri, quando Romanenses Flamines tumultum & catervatim conspiciendierunt: quæ & ipsa ratio est, cur duo dicantur candelabra, cum Ioannes Apostolorum, itemq; ita dictorum Apostolicorum tempore Cap. 1. v. 12. & 20. mentionem faciat septem, totidem scil. quot nnius candelabri rami sunt Exod. 25. v. 31. simul tamen eorundem sufficientiam indicat, quasi dicat: se daturum tempore Antichristi, quantum satis est, Testium, ut nunquam, deploratissimis etiam temporibus veritas in totum suppressenda, vel opprimenda veniat. Insuper: ad Prophetiam Zachariæ veterem Spir. S. alludere voluit, ubi iidem duo tantum Israelis præsules introducuntur Zach. 4. Quod vero Iesuytæ hinc morem suum solemnem desumunt, ut bini per plateas, vicos & agros incedant, hypocriticum dico: si plures eorum simul prodeant, mysticum & ominosum. Nempe;

Jesuvitæ sunt semper bini,
Si verò sunt Trini,
Tertius est generis foeminini.

D2 Sic

Sic ita etiam nos alia de super abesse sensui verborum in Apoc. existimamus, &
 statuimus, ad Legem & Evangelium respicere Dominum, ex quibus ceu verbi
 divini partibus geminis, testimonium Testes adversus Antichristum desumpturi
 sint. 2. duos testes ob duos magnos Antichristos Gogum dico & Papam intro-
 duci. Quanquam enim M. Joannis Lampadij sententiam non probem, quā
 Mellificij sc. historici continuator superbe nimis jactat, Aretium (procul du-
 bio) sequutus, per sextam hanc Apocal. Tubam designari Ottomannicam Ty-
 rannidem factum sextā ab ann. 1300. periodo, in eamq; sententiam Ioannem
 Napeirum, & Carolum Gallum allegat, mirā, audaciāne dicam an perfidia?
 hi auctores hi, expositioni Lampadianae disertē contradicant, pariter ut
 Marlortus, Janius, Tossanus, tubam istam ad regnum Pontificium referentes:
 respici tamen consequenter ad Antichristum Orientalem, immō reliquos Te-
 stium adversarios, hæreticos tam veteres quā recentiores, quorum illi viam
 Antichristo præparando, hi eandem ampliando, adornarunt, dubium non est,
 ut & calvæ cohortis homines, adeoq; ipsi Lampadianæ fidei propagatores in-
 telligendi veniant, quos specietenus Papiſmum oppugnantes, in fundamento
 tamen ipsius rei, eum tueri suo loco demonstrabimus. Denum, de officio eo-
 rum, quorūque verbi Doctores salutantur, latere sub binario numero videtur
 commune factio, id quod eloceſſet, si memores fuerimus ejus, quod suprā incul-
 cavi, ad locum Zachariæ cap. 4. Ioannem respicere, ubi olei mentione facta hi
 duo testes vocantur Filij Olei: Oleum apud Hebræos appellationem habet, à
 limpiditudine & splendoris crystallæ claritate. Aliàs Oleum in sacris etiam
 doctrinæ Evangelij typum gerit, Luc. 10. v. 34. quatenus illud doctrinæ legis op-
 ponitur, idq; propter vim mitigandi, quā prædictum est. Eleganter ergo typus
 hic adhibetur, ad præfigurandum prædictorum Testium officium: per quod illi
 primum obligantur, ut coram Lychnucho Sanctuarij (hic sacra scriptura est)
 fideles agant excubias, operam dantes sedulam, ne candela ejus extinguatur,
 sed affuso jugitur oleo, intra sacrarium luceat, totumq; Sanctorum hospitium
 colluſtre. Deinde, per idem oleum, Apollyonis clientelæ opponuntur: Ita nimi-
 rum, ut ubi hi, suo Scorpionis aculeo conscientias excruciant, illi easdem oleo
 Evangelij mitigatas sanent: ubi hi perpetuo dubitationis aceto eas macerant,
 illi oleo lætitiæ perfusas erigant & consolentur. Idem ut statuam firmius, ipsis
 nominibus eorum, qui per duas oleas apud Zachar. norantur, confirmor, Icho-
 schubæ Sacerdoti magni, & Zerobabeli Ducis: nam hoc, Babylonis ventila-
 torem, illud, salvatorem significat. Ut per ea ambi dextrum illud piorum offi-
 cium

cium eleganter adumbretur, quod olim post captivitatem, in urbis & Templi instauratoribus præfiguratum fuit: qui una manu ædificabant, altera pugnant. Nehem. 4. Quam officij piorum sub regno Antichristi bifidam discretionem per numerum binariam simul designatam esse existimo, sicut olim in Iosepho & Levi substitutis, in recensione genuinorum Israelitarum, Dano & Ephraimo ex punctis, in Moïsis quoq; & Aaronis personis, earundemq; discretis officij partibus, similiter præfigurata fuit.

Quorsum verò hæc omnia? Scilicet ad nostra tempora, quæ de duobus testibus hucusq; dicta fuerunt, apprimè quadrare, ostendisse statuerat. D. Lutherum, nam symonistis Christi testes rectè vocari, ijs elogias revelationis ex æsse congruere, etiam ex ipsis rathæ & calvæ cohortis hominibus doctissimi, qui testarentur non desuere. Hi saccis quasi amicti luctum super Papatus tenebris ediderunt, ni forte & sic saccos istos interpretari velis, quod primis non meliorationis (Cattorum hoc vocabulum est) sed reformationis annis nonnullas adhuc stipulas Pontificias retinuerunt. Potestas Lutheri quanta quanta fuerit, res hodieq; loquitur: Ignis verbi ex ore ejus exiit, ita ut plures quam triginta hæreses se eo jugulasse scribat. Quamvis autem aperta vi Thaumasiandrum istum Bestia occidere non potuit, crebris tamen suis præscriptionibus, mortificationibusq; virum Dei sanctum præmaturo virâ privavit, quando, ut ipse loquitur tom. 5. lenens fol. 83. sapius mortem perpeffus est. Spiritus vitæ intravit in ipsum, stetitq; in discipulis & successoribus super pedes suos. In reliquis textus membris applicatio, explicationem nostram intuenti, deesse nequit. Nos inde nobis hoc saltem in memoriam revocamus. fideles Doctores Papatus colluviei, hoc est, omnibus nostri ævi hæreticis (nam in eâ classe omnibus locum esse demonstrabimus) adversantes, ut testium vocabulo, sic & binarij numero, officij sui admoneri. Quod dum & mihi, vocatione legitimâ triumphans applico, eam, si quis sanctam, contra Diabolum & mundum, superbiam interpretari velit, non repugnabo, modò veræ coram Deo humilitatis titulum, qualem quidem infirmitas nostra admittit, mihi relinquat. Hoc testis officio fungi ut unicus annitor, sic dum circumspicio (de extr. me ignavis sermo mihi non est) istosq; agminatim in scholis Regijs cerno, qui egregiè se operam in ijs locasse, sed absq; teste idoneo, ventur. si soli Possillis. tanquam certo Calendario, ut ipse Lutherus alicubi loquitur, fidentes, id tantum agant, ut concionem qualem qualem habere possint ad plebem, idq; sanctæ simplicitatis prætextu, est quod impensè doleam. Qui utinam probatis semper auctoribus, quorum in numero & ver-

rustiores & recentiores, (Bono Deo) habemus non paucos, & in eo genere nuper egregiam navavit operam clariss. D. B. præ istis, qui vel nullo publico Orthodoxiæ testimonio à præceptoribus ornati, vel solo non eloquentiæ sed loquacitatis dono (si modo dono) instructi, eo in genere laborarunt, incumbere! hoc præsertim æro, quo ex libris istis obrudi sæpiusculè pro concione audieris in ipsa fidei Christianæ capita impingentes hæreses, quarum Cat. alogum hisce in oris versantibus nobis edendi, & ut Spartani in conspectum liberorum servos statuebant ebrios, quo turpitudine morum confecta ab isto vitio liberi terrentur, sic & in studiosorum fidei nostræ conceditorum intuitum eos producendi, ipsa ut cogat nos aliquando necessitas fora est.

Hi Possillu istis inhiantes, hi ipsi sunt, qui non sequuntur Professores ex auditorijs, sed ipsdem à lectione redeuntibus libenter occurrunt, similes (si quod res est dicam) mercatoribus, qui mercium emendarum causa vel Francofurzum vel Lipsiam profecti, ibi, tempus, aliud agendo, dum mercatus transeat, insumunt.

Sed de his quorum culpa nostra Orthodoxa religio non rarò vapulat, brevè aliàs. Certè non ita Lutherus: qui in vepretis lustrandis alios occupando versari volebat, super 15. 1. ad Corinth. ut una ab una liquorum duceret.

Nos quidem ^{Σὺν Θεῷ}, nostro loco, ne solidioris Theologiæ studium hac plagà flaccescat, memores numeri *binarij*, deinceps quoque in adferenda fide Orthodoxa, & Cacadoxa destruenda toti erimus, certi, si vel maxime professionis nostræ opera coràm hominibus occulta maneant, quin si ab ingrato mundo non agnoscantur, nos tamen *in conspectu Dei stare*, qui omnia *ἀκριβῶς* novit, oculos habens septem Apoc. 5. quibus discurrit in universam terram Zachar. 4. Quod dum firmiter statuimus, eam ad rem cum fide adferemus *constantiana*, ut fideles simus usq; ad mortem Apoc. 8. v. 10. caritatem primam non relinquamus Apoc. 2. v. 4. cursum consumemus ut reddatur nobis corona Justitiæ. 2. Tim. v. 7. 8. & ut ex hoc ipso Apocal. capite dicam, *testimonium finiamus*. In quo adstructorio & destructorio Theologorum genere,
ut re.

ut rectè versemur, præter lectiones nostras publicas singulis septimanis disputatione privata (in loco tamen publico) pariter ut in aliis Academiis assuetum novimus, studiosam juventutem exercebimus. Attica quondam civitas ancipiti ac diurno bello, quod pro Salomonis contra Megarenses susceperat gesseratq; defatigata, plebiscito cavisse scribitur: Ne cui sine periculo capitis liceret ad populum amplius referre de Salomoniorum insula vindicanda: In hisce quoq; Theologorum concertationibus eo acerbior res devoluta est, ut in circulum recurrentibus conflictibus, pleriq; tædio adfecti aut pusillanimitate quadam meruq; odiorum absteriti, ad hæreticorum fistulas obmutescant, communibusq; suffragiis tacitè optare videantur, ut eandem finis disceptationum silentio obruatur. Nos contra: cogitantes illud: Semper quid deceat debet spectare voluntas: cura quid eveniat subijcienda Deo est. Hoc ergo testimonium nostrum ut feramus contra Papales, sub quibus non Jesumanitas & parem catervam tantum, sed & adsimiles ijs locustas, Calvinisequas, aliosq; in dierum novissimo hæreticos intelligimus, quanquam non ità directè, ita hoc adornabimus, ut contra istius farinae hæreticos disputationes nostras, idq; sub classe trium statuum, illorum, qui in *choro, foro, thoro*, instituamus, quæ simul in *Ioannes Apocalypsf.* commentarium justum exhibebunt. Ad quas ut paratiores Theologiæ studiosi accedere possint, disputando repetitionem Chemnitianam, Reverendi & Clarissimi viri Dn. *BALTHASARIS MENTZERI* S. S. Theologiæ Doctoris, & in Illustri Gießena Professoris, Præceptoris & in Christo fratris, Patris loco colendi, cum ijs repetam,
ut

ut in disputationibus nostris eò feliciùs progredi possint, præfertim cum ipsi Typographicis laboribus aliisque molestiis sæpius interturbemur. Quin &, sospitante nos qui in excelsis est Jehova, Concionandi Collegium publico-privatum, de quo spem fecimus, decurrentibus ad finem Rectoratus nostri molestiis inchoabimus, continuabimus. Quod reliquum est, ij qui nomina sua apud me professi sunt, hodierno Sole hora prima pomeridiana me conveniant, omnes & singuli frequentia industriam nostram augeant, ut feliciter in hoc instituto nostro pergamus, cujus initium facturi $\Sigma\upsilon\nu\ \Theta\epsilon\omega$, ad 31. Octob. horis à septima matutinis. Faxit Deus, illius Sacrosanctæ voluntatis & gloriæ propagandæ, non autem nostræ, Zelo flagremus, & laborum nostrorum cursum ita moderetur, ut calamitates Jerusalem mitigemus & interrupta Sionis moenia reficiamus potiùs, quam *mutuis discordijs* solo æquemus, Amen. P.P. 25. Octob. anni M.DC. XII.

JOHANNES AFFELMANN S.S. Tb.D. &
Professor, Academia Rector p.t.

ut rectè versemur, præter lectiones nostris
 gulis septimanis disputatione privata (in
 blico) pariter ut in aliis Academiis assu-
 studiosam juventutem exercebimus. At
 civitas ancipiti ac diurno bello, quod
 contra Megarenses susceperat gesseratq;
 bis cito cavisse scribitur: Ne cui sine per-
 ceret ad populum amplius referre de Sal-
 fula vindicanda: In hisce quoq; Theolo-
 rationibus eo acerbioris res devoluta est
 recurrentibus conflictibus, pleriq; tædio
 fillanimitate quadam metuq; odiorum ab-
 reticorum fistulas obmutescant, commu-
 gnis tacitè optare videantur, ut eandem fi-
 num silentio obruatur. Nos contra: co-
 Semper quid deceat debet spectare volu-
 eveniat subijcienda Deo est. Hoc ergo re-
 strum ut feramus contra Papales, sub quib;
 nitas & parem catervam tantum, sed &
 custas, Calvinisequas, aliosq; in dierum
 reticos intelligimus, quanquam non ita
 adornabimus, ut contra istius farinae hæ-
 riones nostras, idq; sub classe trium statu-
 in choro, foro, thoro, instituamus, quæ sim-
 calyps. commentarium justum exhibebun-
 paratiores Theologiæ studiosi accedere
 tando repetitionem Chemnitianam, Re-
 rissimi viri Dn. BALTHASARIS MENTZERI
 Doctoris, & in Illustri Gießena Professor
 & in Christo fratris. Patris loco colendi, c

